

Jaargang 134 • Juli 2018 • nr 2903

de Oud-Katholiek

Tijdschrift voor de Oud-Katholieke Kerk van Nederland

Pastoraat

Thema

- 4 Herders in een vloeibare kerk**
Wat is pastoraat?
'Pastoor, wat doet u op maandag?'
- 7 Aan de praat over pastoraat**
Interview met Harald Münch en Martina Liebler
'Het vinden van de allerpersoonlijkste weg'
- 10 Citypastoraat**
De ervaringen van een citypastor
'Het is een vreugde om mensen thuis te brengen'
- 12 Op bezoek bij de bezoekersgroep**
Amersfoortse inzet
'Geweldig als ze er allemaal weer zijn'
- 16 Van 'patatfilosoof' tot bakkerpastoor**
Wat zeggen anderen over 'pastoraat'?
'Aimer les uns les autres'
- 18 Om mensen gaat het**
Ontmoetingen van een geestelijk verzorger
'Zo stil mogelijk worden'

Pastoraat

Pastoraat is het thema van dit nummer van De Oud-Katholiek. In een vernieuwde vorm wil dit landelijke blad, als in een gesprek, kennis met u maken, in de hoop op een positieve ontmoeting.

Het veranderde uiterlijk is u waarschijnlijk al opgevallen. U ziet hoe een nieuwe vormgever, Jet Frenken, Oblong grafisch ontwerp, haar beeldvisie geeft op het geschrevene. De redactie verheugt zich op de samenwerking met haar. Ook nieuw zijn twee series die we starten. In 'Er was eens' belichten we een actueel thema aan de hand van oude artikelen van De Oud-Katholiek. In 'Goed bezig' presenteert een parochie zich met datgene waarop zij trots is. Beide series geven op hun manier uitdrukking aan ons streven, om als een open kerkdeur verbinding te zijn tussen kerk en samenleving, op een inspirerende, tot denken aanzettende, stimulerende en verbindende manier.

Wij doen dit vanaf dit nummer zonder Inge en Dio van Maaren. Zij stonden aan de wieg van De Oud-Katholiek nieuwe stijl, die als landelijk blad bij alle oud-katholiek ingeschrevenen in de bus valt en een visitekaartje is voor wie het in onze kerken aantreft. Inge was de gedreven en drijvende kracht en het organisatorisch talent, met totaaloverzicht en met haar ideeën en zorg voor de innerlijke mens bij de redactievergaderingen. Dio fungeerde de laatste jaren, behalve als vormgever, ook als eindredacteur ad interim. Hij was scherp en kritisch, fotografeerde en schreef fraai en snel en zocht voortdurend naar maatschappelijke relevantie en prikkelende vernieuwing, ook als dit tot tegenspraak leidde. Hij legde zijn ziel in alles wat hij voor het blad deed. Dio en Inge hebben inmiddels hun aandacht verlegd naar de parochie in Hilversum. De redactie mist hen!

Dit brengt ons bij een oproep. Wij gaan door, maar hebben versterking nodig. We komen graag in contact met redacteurs, schrijvers en contactenleggers, en met mensen met organisatorisch talent. Misschien kunnen we tot een verrassende ontmoeting komen, die leidt tot een bloeiende samenwerking!

De redactie

**'Mij weet de ziende,
kent mijn gebreken.
Door velden van woekering
ritselt zijn vrede;
de stroom die hij meeziet
spiegelt zijn rust.'**

Psalm 23 in de bewerking van Lloyd Haft. De Heer die mijn herder is, wordt 'de ziende die mij weet'. Poëzie is het, tastende woorden vinden voor een oude ervaring, voor een steeds weer nieuw verlangen. Dat wij niet alleen zijn, dat iemand ons aanziet en kent. De stem naast mij, vriend, goede herder, 'pastor bonus'.

Iemand zei laatst dat een pastor in een ziekenhuis – mijn werkerrein – een 'gids in een rampgebied' is, omdat die daar de weg kent. Oeps, ben ik dat? dacht ik. Ik weet wel een beetje wat ziekte en de dreiging van de dood in een mens kunnen losmaken. In het gesprek met een ziek mens beleef ik mezelf vooral als iemand die helpt de zaklantaarn vast te houden. Met elkaar zoeken we dan in het donker naar geestkracht. Ik weet het niet. En bij die ánder is het weten overwoerd geraakt. Rustig meelopen kan het weten vrijleggen.

Toen ik student was en niet zo sterk in mezelf geloofde, kreeg ik af en toe een pastor op bezoek. Die zei niet zoveel. Hij stelde een vraag, en nog één. En hij liet mijn gestotter tot een verhaal worden. En een dag later kreeg ik een brief van hem om mij te laten weten wat hij aan groots in mij gezien had. Dat kon ik nauwelijks geloven, maar die brieven heb ik nog.

Mijn moeder vertelde me dat ze als kind wist dat de maan de poort van de hemel was, die zo een glimpje van zijn licht liet zien. Ik moest eraan denken toen ik weer eens die iconische foto zag, vijftig jaar geleden gemaakt door een astronaut in de Apollo 8, die van achter de maan de aarde zag 'opkomen'. Die blauwe planeet met al zijn gebreken, ons thuis, geweten en gezien als door het oog van de Eeuwige.

Wij zijn gedachten van God, zeggen sommige mystici. In een soort stromende verbinding. 'Mij weet de ziende.' De pastor – en dat kan dus ook je moeder zijn of een vriend – helpt om je toe te vertrouwen aan die stroom.

En verder

- 3 Column**
'Mij weet de ziende'
- 14 Serie: Er was eens**
Oud-Katholieken congres
- 20 Serie: Goed bezig**
Haarlem
- 22 Service**
Berichten, agenda en colofon
- 24 De Achterkant**
Over spreken en zeggen

Remco Robinson

is docent praktische theologie aan het Oud-Katholiek Seminarie en rector van de Statie Zeeland.

'Pastoor, wat doet u op maandag?' Die vraag kreeg ik een keer tijdens de catechese. Behalve als je op maandag je vrije dag hebt, houd je je ook op maandag bezig met pastoor-zijn, oftewel pastoraat. Pastoraat kun je opvatten als de individuele zielzorg: concrete gesprekken met individuen al dan niet in het kader van het huisbezoek of geestelijke verzorging. Je kunt aan pastoraat echter ook een bredere betekenis geven.

T Wat is pastoraat?

Herders in een vloeibare kerk

Kenmerken van pastoraat zijn kerkelijke presentie, hulpverlening en medemenselijkheid. Daarbij gaat het vooral om geloofs- en zinragen, is er een band met een geloofsgemeenschap en wordt er gesproken vanuit een gelovig perspectief. Belangrijk hierbij is dat iemands verhaal verbonden wordt met het verhaal van God (Ganzevoort en Visser, 2007). Het kijken naar je leven vanuit het geloof kan een nieuw perspectief bieden, waardoor je verder kunt bij problemen en crises.

Communicatie

Je kunt pastoraat ook breder zien. Pastoraat kunnen we met Van der Ven (2000) opvatten als religieus-hermeneutische communicatie. Hermeneutisch staat voor de kunst van het interpreteren, een brug slaan tussen de geloofstraditie en het hier en nu. Communicatie is meer dan het gesprek. Ook daden en voorwerpen communiceren immers betekenissen. Van der Ven ordent pastorale handelingen in zeven deelgebieden: liturgie, counseling, geestelijke begeleiding, kerkopbouw, diaconie, missie en catechese. Het voert te ver om deze hier allemaal te bespreken. Belangrijk is dat de deelgebieden elkaar raken en zelfs kunnen overlappen en het hele kerk-zijn omvatten.

Bij sommige deelgebieden is het communicatieve karakter evident. Bij andere is dat moeilijker. Bij kerkopbouw bouw je idealiter een gemeenschap op, die een teken is van Gods koninkrijk. Diaconale en missionaire activiteiten zijn vormen van verkondiging in woord en daad.

Wie is pastor?

De opvatting van pastoraat als religieus-hermeneutische communicatie roept de vraag op of pastoraat iets christelijks is en of iedereen aan pastoraat kan doen. Het beeld van de pastor, ofwel herder, speelt vooral binnen het joden- en christendom een belangrijke rol. Toch is het waarschijnlijk dat ook in andere religies activiteiten plaatsvinden, die wij pastoraat zouden noemen. Niet-gelovigen zullen niet van pastoraat spreken,

maar kennen wel levensbeschouwelijke begeleiding. Ook is pastoraat niet alleen iets van pastoors, dominees of andere religieuze professionals. Omzien naar elkaar kunnen we allemaal. Als christenen doen we dat in navolging van Christus, de Goede Herder.

Nog van deze tijd?

Tijdens een huisbezoek zei iemand: 'Ik zou niet weten waarvoor ik een beroep op de pastoor zou doen. Ik praat wel met mijn huisarts of psycholoog.' Inderdaad zijn er vele hulpverleners zoals maatschappelijk werkers, psychologen en artsen, op wie we een beroep mogen doen voor ons lichamelijk en geestelijk welzijn. Daar komt bij dat de behoefte van veel kerkelijke mensen veranderd is. Mensen zijn geen schapen, die geleid willen worden. Zeker in onze kerk luistert men niet meer naar de preek om te horen wat goed en fout is. Ook geven pastoors in pastorale gesprekken nog maar weinig adviezen. Het beeld van de herder is hiermee problematisch geworden.

Het beeld van de herder is problematisch geworden

De herder is er voor de veiligheid en de juiste richting, maar in onze geïndividualiseerde samenleving achten mensen zichzelf prima in staat om zelf de koers van hun leven te bepalen.

Verschillende visies

Toch denk ik dat het pastoraat nog relevant is voor deze tijd. In de geschiedenis van het pastoraat zijn verschillende opvattingen over pastoraat ontwikkeld. We kunnen deze opvattingen beschrijven aan de hand van de richting van de communicatie. Een zeer oude, misschien wel verouderde opvatting van pastoraat, is het kerugmatisch pastoraat. Hier staat het kerugma, de boodschap, centraal. Twee karikaturen hiervan zijn de predikant die je met Bijbelcitataten om de

oren slaat of de priester die bij een ziekenbezoek alleen de ziekenzalving toedient, maar elk verder gesprek uit de weggaat. Het is éénrichtingsverkeer van de pastor naar de parochiaan toe. Een andere opvatting komt voort uit de pastorale counselingsbeweging in de Verenigde Staten, waar ziekenhuispastores ook psycholoog moesten zijn om in het ziekenhuis te mogen werken. In de gesprekken kwam de geloofstraditie nauwelijks nog aan de orde. Je kunt je dan afvragen of hier nog sprake is van pastoraat. Het hermeneutisch pastoraat vormt een middenweg, waarbij een brug wordt geslagen tussen de geloofstraditie en het verhaal van deze mens. Het geloof wordt geïnterpreteerd vanuit de situatie van de parochiaan of gesprekspartner en het geloof geeft een nieuwe kijk op hetgeen, waar deze mee zit (Ganzevoort en Visser, 2007).

Pastoraat blijft relevant

Juist deze laatste vorm van pastoraat is in deze tijd relevant. Door hermeneutisch te werk te gaan kan de pastoor (en datzelfde geldt voor geeste-

Continu open staan voor verandering in betrokkenheid

lijk verzorgers) iets anders bieden dan andere hulpverleners. Juist bij vragen op het gebied van geloof en zingeving kan de pastoor door diens theologische expertise de vraag verbinden aan de geloofstraditie. In het geval van een ziekte kan een arts op zoek gaan naar de genezing of palliatieve begeleiding, de psycholoog de copingsmechanismen aanboren, de maatschappelijk werker de sociale voorzieningen helpen regelen. De pastoor kan echter helpen om vanuit het geloof van de parochiaan zin en betekenis te geven aan de ziekte.

Pastoraat is echter niet alleen iets van de pastoor,

maar van de hele kerk. Deel uitmaken van een religieuze gemeenschap kan een sterke meerwaarde hebben. Kerken zijn een van de grootste bronnen van vrijwilligers. Als het goed is, zien de andere leden van de gemeenschap om naar de zieke, bijvoorbeeld door een kaartje te sturen of een bezoek te brengen, maar ook in de voorbelden, waardoor de zieke zich gedragen weet. Het sociale isolement wordt voorkomen en het geloof van de gemeenschap kan iemand steunen in een geloofscrisis.

Vloeibare kerk

Helaas neemt juist de kracht van de religieuze gemeenschap sterk af. In onze samenleving is de binding aan groepen zwakker geworden. Banden worden dunner; ze beperken zich tot een klein deelgebied van het leven en zijn meestal tijdelijk. Levenslange verbondenheid aan een geloofsgemeenschap, waar je met hart en ziel in zit, komt steeds minder voor. Als rector kom ik vaak in contact met mensen, die wel één keer per maand mee willen vieren, maar niet oud-katholiek willen worden en zeker niet hun lidmaatschap van een andere kerk opzeggen. Ook kunnen we vaak geen beroep op hen doen voor langdurige vrijwilligersfuncties, zoals het kerkbestuur, en is de actie kerkbalans stereotypisch niet aan hen besteed. Dat betekent niet dat er geen betrokkenheid is. Mensen doen wel met hart en ziel mee. Ook zijn ze bereid om met regelmaat een handje te helpen. Financieel dragen ze bij via de collecte. Kenmerkend is dat ze vasthouden aan de vrijheid naar andere kerken te gaan en ook de band met onze kerk weer los te laten.

Niet alleen kerken hebben last van dit fenomeen. Ook andere organisaties zoals politieke partijen, vakbonden en zelfs sportclubs lijden onder deze lossere banden. Zygmunt Bauman (2000) noemt dit 'liquid modernity' (vloeibare moderniteit). Banden zijn niet vast en exclusief, maar vloeiend, flexibel en gaan over in andere banden. Juist voor kerken en met name met het oog op de kracht van de religieuze gemeenschap heeft deze

Pastoraat is niet alleen iets van religieuze professionals

ontwikkeling grote gevolgen. Voor het pastoraat betekent dit dat we continu open moeten staan voor veranderingen in betrokkenheid. Mensen komen en gaan. Het is dan destructief om van mensen te verlangen lange tijd naar de kerk te komen voordat we ze vragen zich in te zetten voor de gemeenschap. Vanuit de kerk hopen we op dat langere commitment, maar waarschijnlijk zullen we steeds meer een kleine vaste kern hebben met daaromheen wisselende groepen met wisselende betrokkenheid. We zullen daarom enerzijds zoveel mogelijk op zoek moeten gaan naar betrokkenheid en aan de andere kant effectief gebruik moeten maken van de tijdelijke en beperkte betrokkenheid die er is. Voor het pastoraat betekent dit bovendien dat het instituut kerk en de functie van pastoor steeds meer op de achtergrond raken en dat de persoon van de pastoor een belangrijkere rol gaat krijgen. Het gaat niet langer om de pastoor van de parochie, maar om die pastoor, met wie ik al eerder een prettig contact had. Binnen de zee van de vloeibare samenleving zijn de pastoors boeien die je helpen je te oriënteren en aan wie je je kunt vasthouden als het misgaat. Misschien is 'boeiend zijn' een belangrijk kenmerk van pastoraat van de toekomst.

Gebruikte literatuur

- Bauman, Z. (2000). Liquid modernity. Cambridge: Polity.
- Ganzevoort, R., & Visser, J. (2007). Zorg voor het verhaal. Achtergrond, methode en inhoud van pastorale begeleiding. Zoetermeer.
- Ven, J. A. v. d. (2000). Pastoraal Perspectief. Kampen: Kok.

Wie kun je nu beter gaan interviewen als het om pastoraat gaat dan Harald Münch en Martina Liebler? Juist, niemand anders dan die twee pastoors, die voor mij als het ware het pastoraat belichamen. Keurig aangekondigd belde ik aan. Het echtpaar was er klaar voor en daar gingen we dan! In een geanimeerd gesprek kwamen zeven invalshoeken van pastoraat aan de orde. Deze thema's had ik samen met een andere pastoor voorbereid: je moet toch goed beslagen ten ijs komen!

Wilma Kramer

Aan de praat over pastoraat

Harald Münch en Martina Liebler

Pastoraat en gezin

Jullie kwamen in ons leven op het moment dat wij drie kleine dochters hadden en jullie, met jullie drie zoons, net waren komen wonen in Egmond aan den Hoef. Wij waren als gezin een jaartje bij de kerk en ik weet nog dat ik dacht: o nee, pastoor zijn van een gemeente en dan kleine kinderen hebben! Dat zou ik nooit willen! Harald: Dat is grappig dat je dat zegt; Wij hebben kinderen nooit als belemmering voor ons werk gezien, juist het tegendeel. Kinderen geven vaak toegang tot allerlei geledingen, zoals school, sportclubjes, andere gezinnen, etcetera. Voor pastoraal werk dus heel makkelijk. Martina (terwijl hun enthousiaste viervoeter de kamer in dribbelt): Net als een hond! Aan de andere kant hebben de kinderen ons werk nooit als een bezwaar ondervonden; ze vonden het zeer verrijkend en zijn ook wel een beetje trots dat ze kunnen zeggen: Mijn ouders zijn pastoor.

Pastoraat in Duitsland

Vertel eens over jullie tijd in Duitsland, hoe is het zo begonnen?

Harald: We zaten beiden op het seminarie. Voor Martina was dit een logische keuze, aangezien haar vader ook priester was, ik had niet zo 'n ach-

tergrond. Al jong kregen we verkering (*en dat kwam zo: het had gesneeuwd en in de seminarietuin lag flink wat sneeuw. De seminaristen wilden graag sleetje rijden, maar er was geen slee! Op bakplaten zijn ze de helling afgegleden en toen zijn Martina en Harald tegen elkaar aangebots en zo ook hun harten*). Toen de oude bisschop doorhad dat wij verkering hadden heeft hij Martina's vader opgebeld om te zeggen dat hij, als bisschop, op een vaderlijke (pastorale) manier voor dat jonge meisje, dat zo ver weg van huis woonde, zou zorgen.

Tijdens onze studie zijn we getrouwd en kregen we twee kinderen, en van afstuderen is toen niets gekomen. Dat gebeurde later in Nederland. Over pastoraat in Duitsland kunnen we niet zo veel zeggen: we hebben daar nooit gewerkt als pastoor. Het enige dat we kunnen zeggen is dat de pastoor in Duitsland soms ook als maatschappelijk werker fungeert.

Pastoraat in Nederland

En toen kwamen jullie in Nederland terecht, hoe ging dat?

Martina: In Nederland was een tekort aan oud-katholieke priesters en toen vroeg pastoor Glazemaker ons om in Arnhem te komen werken. Naast

Pastoraat hangt niet van de persoon af maar gaat wel via die persoon

pastorale taken zorgden we daar ook als kosters voor de kerk.

De baan werd verdeeld over ons beiden, zodat we ook samen de zorg voor de kinderen hadden. Na een tijdje, in 1992, verhuisden we naar Egmond aan den Hoef. Het was de tijd van de invoering van het regiopastoraat. Alle pastoors gingen verhuizen en er moesten regioteams gevormd worden. Noord-Holland Noord had vier pastores die zouden rondtrekken en volgens hun persoonlijke talenten ingezet worden. Zo werkte Harald in Den Helder en ik in Egmond aan Zee. Je moest bijvoorbeeld lering geven in je werkgemeente, maar je was gewend aan de kinderen in Egmond, waar je woonde. De kinderen in Den Helder kende je niet. En in het pastorale werk gaat het nu eenmaal om het opbouwen van een band, vertrouwd te raken met iemand en op deze manier lukte dat dus niet.

Nog even voor de duidelijkheid, voegt Harald toe: Het moet niet van de persoon afhangen die het pastoraat uitoefent, maar uiteindelijk gaat het wel allemaal via die persoon, via de vertrouwensband die je met iemand hebt. Vergelijk de tegenwoordige huisartsenpost. Daar werken meerdere artsen, die je allemaal een keer kunt ontmoeten tijdens een consult, maar met wie krijg je dan een vertrouwensband? Na een paar jaar, in 1995, werden Harald en Martina volledig overgeplaatst naar Egmond aan Zee en ze verhuisden naar de pastorie. Harald werd de herder van het Derp.

Herder, wat zegt dat woord jou, Harald?

Een herder heeft een kudde schapen, dat heeft

een pastoor ook. Je zorgt ervoor dat alle schapen, die allemaal een andere route hebben, een plek krijgen in het leven. En voor de pastoor geldt dat hij zijn parochianen begeleidt, dat hij ze bijstaat in het leven en dat hij ervoor kan zorgen dat ze vrede met zichzelf hebben. Overigens, dit geldt ook voor mensen buiten de kerk, daar hebben we ook gesprekken mee.

Pastoraat is aandacht, een goed gevoel geven, maar... je kunt niemand genezen, een pastoor is geen specialist en moet ook zeker geen goeroe worden! Wij hoeven er niet voor te zorgen dat iemand weer kan functioneren in de maatschappij, zoals een arbo-arts een docent met een burn-out begeleidt. Een mens moet zichzelf kunnen vinden. Zoals hij als kind

van God is gewild en niet zoals de samenleving hem wil. Dit doet me denken aan een opmerking die ik hoorde toen we van de parochie in Egmond afscheid namen. Iemand zei: "En dan liep je daar in de Voorstraat met die brede rug, en nu gaan jullie weg.....wie moet nu dan de geestelijke zorg voor het dorp dragen?" Het ging

hier om mij als figuur, buiten alle diensten en specialismen om.

Pastoraat in grote en in kleine parochie Jullie hebben beiden in kleine en grote parochies gewerkt. Wat is het verschil?

Martina: In ieder geval niet meer of minder werk. In een kleine parochie heb je sneller contact met de mensen, voelt het al snel als een familie. Nadelen zijn wel dat iemand die geen klik met de pastoor heeft, vaak al snel uit de boot valt, en dat valt op.

Bij een grote parochie is er meer uitdaging wat betreft de diversiteit van mensen. Er ontstaan 'bloedgroepen'; mensen zoeken elkaar in clubjes op en dragen zo hun steentje bij, bijvoorbeeld de Oud Papiergroep of de Bezoekersgroep.

Harald: De parochie in Den Helder was een mooie ervaring. Het contact was heel intens. En omdat de groep zo klein was, werden er makkelijker taken overgenomen van de pastoor, zoals administratieve dingen. De koster bijvoorbeeld had altijd alles in de gaten. Dit is natuurlijk ook een valkuil, want als die persoon wegvalt, wat dan?

In IJmuiden floreert er nu een bezoekersgroep, die ogen en oren openhoudt en die ervaringen uitwisselt. En wat de taak van de pastoor betreft: als er weinig parochianen zijn, dan verwacht men misschien vaker bezoek van de pastoor, terwijl de gemeenteleden van een grote parochie meer begrip ervoor hebben als ze de pastoor niet zo vaak zien.

Pastoraat buiten en binnen kerkgebouw Pastoraat is veelal huisbezoek. Kun je ook tijdens een dienst extra aandacht geven?

Martina: Sinds een paar jaar noemen we in het eucharistisch gebed de namen van zieken en overledenen. Na de dienst komen mensen daar positief op terug.

Pastoraat voor elkaar

Jullie zijn allebei pastoor en echtelieden. Wat nu als je zelf ergens mee zit en pastorale hulp nodig hebt?

Kerkbezoek zou het leven kunnen verzachten

Harald: Goede vraag. Toen Martina haar been gebroken had, heeft ze gesprekken gehad met bisschop Dick Schoon en met Mattijs Ploeger. Als er in eigen familie pastorale hulp nodig is, dan zoeken we collega's op. Steun aan elkaar hebben we wel: we vertellen elkaar wat we meemaken, vragen elkaar soms advies. Maar als een parochiaan ons iets ernstigs toevertrouwt blijft dat bij ons persoonlijk. Dat vertellen we beslist niet aan elkaar door.

Pastoraat en toekomst

Hoe zien jullie je taak in de komende jaren?

Martina: Er is een duidelijke ontwikkeling. Veel mensen gaan (geestelijk) tussen wal en schip vallen. Er zijn zoveel mensen die met hun ziel onder de arm lopen! Er is veel eenzaamheid. Families zijn kleiner of op meerdere manieren samengesteld. Bij ons in IJmuiden hebben jongeren en jong volwassenen een veilige plek. Maar veel mensen weten de kerk niet meer te vinden, weten niet wat de kerk te bieden heeft.

Zou je kunnen zeggen dat er minder psychiaters nodig zouden zijn, als de mensen dit wél wisten?

Harald: O ja, daar ben ik van overtuigd. Voor veel mensen zou een kerkbezoek het leven kunnen verzachten. Pastoraat wordt meer nodig. Maar er hangt nog een vooroordeel, er is, hoe zal ik het zeggen, onkunde, onkennis.

Wat waren jullie als je geen pastoor was geworden?

Harald: Misschien had ik filosofie gestudeerd en was ik in de politiek gegaan.

Martina: Al jong leek docent Grieks en Latijn me wel wat voor mij, of timmerman, of vroedvrouw. Maar ze zijn pastoor geworden en voeren dit vak met heel hun ziel en zaligheid uit.

Hans de Rie

is pastoor en stadspastor in Rotterdam.

Het is al weer tien jaar geleden dat ik mijn eerste stappen zette als citypastor voor de stad Rotterdam. Met knikkende knieën ben ik deze missie begonnen. Hebben mensen in de stad wel behoefte aan een vertegenwoordiger van de kerk, temidden van zovelen die hulp bieden aan mensen in de knel? Wat is als pastor je kompas?

Citypastoraat

De ervaringen van een citypastor

Ik kon niet anders dan de weg vanuit mijn hart te gaan. Tot mijn grote verwondering werd ik al snel door mensen uit de stad en vooral uit de buurt ingevoerd in allerlei maatschappelijke en sociale netwerken. Ik voelde me welkom met mijn lege handen, maar met een luisterend hart, binnen al die organisaties die zich inspinnen om verbindingen te leggen tussen bevolkingsgroepen, die zich inspinnen om het probleem van de armoede in de stad onder de aandacht te brengen bij de beleidsmakers in de stad of die zich inspinnen om het welzijn van mensen te verbeteren.

Netwerkcontacten

Zo raakte ik snel verbonden met diverse organisaties. Ik noem er enkele: de Voedselbank Rotterdam; het Platform Levensbeschouwelijke en Religieuze Organisaties Rotterdam; de Rotterdamse Sociale Alliantie (luis in de pels met betrekking tot het gemeentelijk armoedebeleid); Welzijn en zorg Oude Westen; Ondernemers rondom de

Paradijkerk; JomHaSjoa Beraad; Krachtvrouwen Oude Westen (als stadspastor ben ik spiritueel en vertrouwenspersoon voor driehonderd vrouwen van verschillende etnische afkomst, die elkaar willen ondersteunen in de dagelijkse problemen in gezinnen); de Munchhauserbeweging Rotterdam (een groep die doelgericht werkt om mensen bij elkaar te brengen en ondersteuning te bieden bij maatschappelijke en sociale problemen) en Radar Rotterdam (een groep die discriminatie in de samenleving onder de aandacht brengt).

Het is een lange lijst van netwerken, en regelmatig komen er weer nieuwe op mijn pad. Het onderhouden van de netwerken vraagt veel tijd en aandacht. Ik ervaar het echter als een voorrecht om zo verbonden te zijn en te blijven met de problematieken die een stad als Rotterdam met zich meebrengt. Bij alle bovengenoemde organisaties in de stad ervaar ik dezelfde dynamiek: liefde voor mensen, compassie met mensen in de knel

en bezieling om met elkaar bruggen te bouwen tussen de bevolkingsgroepen en religieuze stromingen. Ik zie gedrevenheid om mensen zonder stem een stem te geven, mensen erkenning te geven in de uitdagingen van alledag, ook in de gezinnen die worstelen om rond te komen en lijden onder eenzaamheid en huiselijk geweld. Ligt hierin niet juist een taak voor de kerk wanneer ze het Evangelie serieus neemt?

Zielzorg voorop

De ervaringen met zoveel mensen van goede wil buiten de kerk hebben me gesterkt in mijn missie om mee te doen. Gaandeweg is het hoofaccent van mijn missie toch gericht geraakt op de zielzorg. Ik kan dan ook niet anders dan me overgeven aan de roep van mensen aan de poort. Zo kreeg ik in het begin steeds de vraag of de kerk niet vaker op doordeweekse dagen open kon zijn voor stilte, voor gebed, voor gesprek en het aansteken van kaarsjes. Inmiddels hebben we

deze droom van mensen als geloofsgemeenschap kunnen verwezenlijken. Elke dag is de kerk in de middag geopend, zodat mensen – wie ze ook zijn en waar ze ook vandaan komen – op adem kunnen komen. Jongeren en ouderen, witte mensen en kleurlingen, kerkelijken en niet-kerkelijken weten me dagelijks te vinden per mail, per telefoon of gewoon op straat. Ze vragen om aandacht, om een luisterend oor, om genezing van hun wonden, om gebed voor verzoening met God en met mensen, om innerlijke vrede. Ik laat me doelbewust raken door de levensverhalen die mensen met me delen.

Mystagogisch en diaconaal

Dit vraagt om inlevingsvermogen, rust en veel takt. Mensen ervaren ruimte om vrij te kunnen ademen, om hun emoties te laten stromen. In de zielzorg laat ik me inspireren door het mystagogische en diaconale zielzorgconcept. Het mystagogische zielzorgconcept is gebaseerd op de systematische theologie van Karl Rahner (1904-1984). De mystagogische zielzorg benadrukt dat het geheim van God niet een abstract gegeven is, maar zich openbaart in de concrete levenssituatie van ieder mens. Dit betekent dat de mystagogische zielzorger mensen helpt om sporen van God in het alledaagse leven te ontdekken. Het diaconale zielzorgconcept is geïnspireerd op de parabel van de Barmhartige Samaritaan (Lucas 10, 25-37). De zielzorger treedt op als advocaat voor de noodlijdenden. Ik denk hierbij aan de problematiek rondom asielzoekers, vluchtelingen, mensen die in stille armoede leven en de vele ouderen die worstelen om in onze samenleving van bureaucratie een weg te vinden. De zielzorger klaagt samen met anderen de beknellende regels aan bij de beleidsmakers.

Gebed en zegen

Het grijpt me keer op keer weer aan wanneer mensen duisternis ervaren. Tijdens zo'n gesprek zit je samen in een diepe put. Het is goed om de ander dan te laten ervaren dat God niemand af-

wijst in zijn worstelingen. Het is ontroerend wanneer mensen aan het eind van het gesprek vragen om gebed en zegen. Zo gaat die onbekende ander weer weg. Velen van hen zie ik terugkeren op zondagmorgen om de liturgie mee te vieren.

Missie van de kerk

De geloofsgemeenschap is daar ondertussen wel vertrouwd mee geraakt. Zo krijgt de onbekende ander geleidelijk aan een gezicht en een naam, en voelt deze zich welkom in de kring. Voor een pastor is het een grote vreugde om mensen 'thuis te brengen'. Thuis bij onze Heer. Ik ervaar het als een zegen dat ik, gedragen door de gemeenschap, handen en voeten kan geven aan zorg voor mensen buiten onze vertrouwde kring. Het is niet langer meer mijn missie, maar onze missie. Samen staan we voor de opdracht de Blijde Boodschap uit te dragen met de middelen die ons zijn gegeven. De deuren staan open en mensen worden liefdevol opgevangen. Samen staan we voor de opdracht om niet bevreesd te zijn dat de kerk hier en daar zal veranderen en letterlijk van kleur zal verschieten door de gemêleerde groep die zich op zondagmorgen verzamelt rondom Woord en Sacrament. Zo is elke viering een feest van de Geest die waait en ons bevrijdt van doemdenken.

De weg vanuit mijn hart gaan

Op bezoek bij de bezoekersgroep

Amersfoortse inzet

T Waar vind je Amersfoortse leden van de bezoekersgroep? Uiteraard bij oudere parochianen thuis, in de H. Georgius op 't Zand en in de Joriszaal, maar ook op een bungalowpark in Epe. Janny en Anton de Jager wonen daar tijdelijk, in afwachting van hun nieuwe woning in Epe. Aan hun betrokkenheid bij mens en kerk zal het niets afdoen.

Janny en Anton, inmiddels zelf senioren, kennen elkaar uit Utrecht. Anton was zijn leven lang al oud-katholiek in de Gertrudisparochie. Hij bezocht de lering en was misdienaar: soms zowel in de vroegmis en hoogmis als in de vesper. Janny voelde zich in de vieringen en bij pastoor Maan en zijn vrouw zo goed, dat zij besloot oud-katholiek te worden. Zij was, naast haar werk, binnen de kortste keren actief als koffieschenker, bloemenvrijwilliger en leidster van de kinderkerk. Na hun verhuizing naar Scherpenzeel sloten zij zich aan bij de Amersfoortse parochie. Ook in deze parochie, tegenwoordig voor een groot deel bestaand uit toetreders, voelden zij zich thuis. Beiden namen taken op zich. Zo zaten zij afwisselend in het kerkbestuur en stonden zij beiden aan het begin van de bezoekersgroep. "Het is een heel actieve parochie; we voelen ons er happy".

Het begin
Een bezoekersgroep is iets van de laatste decennia en bestaat niet in alle parochies. De behoefte

is er minder of er zijn te weinig ouderen die prijs stellen op bezoek. In de Utrechtse tijd van Janny en Anton bestond het fenomeen ook niet. In de oud-katholieke parochies van vroeger werd minder aan pastoraat en huisbezoek gedaan. Anton herinnert zich niet dat pastoors langskwamen, anders dan voor sacramentele bedieningen. De leden van de vrouwenvereniging bezochten de zieken die zij kenden. In Amersfoort ontstond midden jaren tachtig de behoefte meer aandacht te besteden aan de groep ouderen. De pastoor bezocht hen rond hun verjaardag en ook de lectoren gingen mensen thuis bezoeken. Uit deze activiteiten ontstond tijdens het pastoraat van Wietse van der Velde de bezoekersgroep: aanvankelijk voor mensen boven de zeventig, inmid-

Iedereen die wil, wordt opgehaald

dels boven de vijfenzeventig jaar en in de praktijk vaak tachtigers, die niet meer in de gelegenheid zijn de kerk te bezoeken.

Bezoekers en pastoors
Hoe werkt het bezoekwerk? Janny: "We gaan bij alle ouderen die dat willen drie à vier keer per jaar op bezoek. Als dat nodig is, gaan we vaker. En als zij dat niet zien zitten, houdt het op. Mensen moeten het zelf willen." Omdat Amersfoort een streekparochie is, hebben de bezoekers een onderverdeling gemaakt per regio. Twee keer per

jaar komen ze bij elkaar met de pastoor om ervaringen uit te wisselen, waarbij ze ervoor waken té persoonlijke dingen uit met elkaar te delen. Als Janny het gevoel heeft dat de pastoor op bezoek zou moeten gaan, neemt ze zelf contact met hem op. Amersfoort had lange tijd een tien procentaanstelling voor een ouderenpastoor. Met enige bezorgdheid nemen Anton en Janny waar, dat straks de eigen pastoor dit werk op zich moet nemen. Het motiveert hen echter om door te gaan met hun werk. Waar gaat het over in zo'n gesprek? Zij vragen hoe het met hen en met hun kinderen gaat. Soms gaat het over religieuze zaken, maar niet vaak. Die bespreken ze met de pastoor. Anton: "Je zult in onze kerk niet horen: Wilt u iets uit de bijbel lezen? Wel hebben we een boekje bij ons, om een gebed, gedicht of een vers uit te lezen."

Ontmoetingsbijeenkomsten
Een belangrijk deel van het werk van de groep bestaat uit het bij elkaar brengen van de oudere parochianen in of buiten de kerk. Twee keer per jaar is er een ontmoetingsochtend vanaf elf uur in de Joriszaal, waarbij de pastoor voorgaat in een eucharistieviering. Voor ouderen, zeker voor hen die afhankelijk zijn van thuiszorg of vervoer, is dit een beter tijdstip dan tien uur. Ieder die wil wordt opgehaald, eventueel met rolstoel. Jaarlijks is er ook een adventsviering. Deze heeft een religieus karakter, maar is geen reguliere eucharistieviering. "We merkten dat er spontaan

een oudere opstond, die zei: 'Mag ik een gedicht voordragen, of een verhaal?' Die ruimte hebben ze gewoon. We beginnen met een gebed, we zingen wat gezangen, en er is meestal iemand die piano kan spelen." Wat zeker gebeurt, is het aansteken van een kaarsje voor wie overleden zijn. Ook wordt in de uitnodiging voor de viering gevraagd: 'Als je voor iemand een gebed wil, geef dat aan, zodat we de intentie mee kunnen nemen.' De pastoors hebben aangegeven, hiervoor straks geen tijd meer te kunnen vrijmaken. In een gezamenlijke, grotere adventsviering, zien Janny en Anton de oplossing niet: daarvoor is de behoefte elkaar als leeftijdsgroep te ontmoeten te groot.

"In het begin was er ook geen pastoor aanwezig; we gaan er gewoon zelf mee door!" Wellicht kan een lector hun behulpzaam zijn. Daarnaast is er jaarlijks een uitje. Omdat bussen te duur zijn, nemen de bezoekers de ouderen mee in eigen auto's. De afgelopen jaren bedacht pastoor Ward Cortvriendt de bestemming. "Die wordt bezocht; we gaan ergens wat lunchen, weer iets bezoeken, en dan ergens thee drinken." Ook dit wil de bezoekersgroep zeker continueren.

Voldoening
Wat vinden zij wel eens moeilijk? "Het is moeilijk als mensen gaan dementeren. De een kan daar beter mee omgaan dan de ander maar daar letten

Ook zonder pastoor gaan we door

we op. Er moet een klik zijn en een band kunnen ontstaan." De bezoekers sturen ook veel kaartjes tussen de bezoeken door. Wat geeft voldoening? Janny: "Dat ik ze allemaal weer bij elkaar zie, op zo'n bijeenkomst. Geweldig vind ik dat, als ze er allemaal weer zijn. We zijn oud-katholiek en we komen op bezoek. We reddden ons best en we kunnen nog wel een aantal jaren zo door!"

Er was eens...

Robert Frede

En nu... 1948

Het Internationale Oud-Katholieken Congres

Een nieuwe rubriek in De Oud-Katholiek

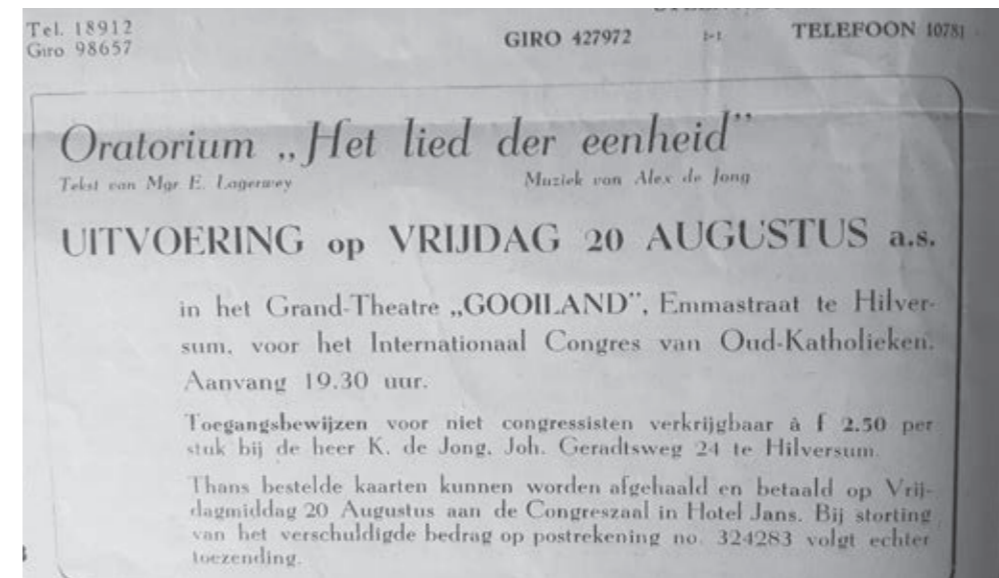
Op deze plek willen we in het archief van De Oud-Katholiek duiken. Het blad heeft sinds januari 1885 verschillende gedaantes gekend. Gedurende vele jaren verscheen het tweewekelijks en was het echt hét oud-katholieke medium, waarin kerkelijk nieuws, familieberichten en gedegen artikelen verschenen. Wij willen telkens een onderwerp uitlichten dat eens belangrijk was. Wat is er met dat thema/die zaak gebeurd? Het kunnen bijvoorbeeld onderwerpen zijn die in het verleden belangrijk waren en die ons nu niet veel meer zeggen, of kleine notities, die tot een grote ontwikkeling leidden. Mocht u een verzoek hebben, laat het weten aan de redactie. Op deze manier hopen we ook voor de “nieuwe oud-katholieken” het verleden tot leven te brengen.

Er was eens ... in 1948... in Hilversum het 15^e Internationale Oud-Katholieken Congres. Van 17 tot 21 augustus kwamen in Hotel Jans in Hilversum voor het eerst na het einde van de Tweede Wereldoorlog weer oud-katholieken uit verschillende Europese landen (en gasten uit de VS en het Verenigd Koninkrijk) bij elkaar. Het was een spannende bijeenkomst. Voor het eerst werden er ook weer afgevaardigden uit Duitsland en uit Oostenrijk verwacht, drie jaar na de Duitse capitulatie. De Duitse kerk had zich niet afzijdig gehouden van het regime, maar de prijs die door de bevolking werd betaald was immens. Alle Duitsers van het bisdom Warnsdorf in het Sudetenland (in de huidige Tsjechische Republiek) waren uit hun huizen en steden verdreven, velen waren vermoord, slechts enkele etnisch Tsjechische leden mochten achterblijven. De oud-katholieke kerk aldaar was feitelijk vernietigd. Duizenden oud-katholieken waren nog steeds op de vlucht of ontheemd. Reizen was moeilijk in die dagen. Ook voor de deelnemers uit Zwitserland, die met de trein door het volledig verwoeste Duitsland of via Frankrijk moesten reizen. Veel bruggen en wegen bestonden niet meer. Duitsers

mochten überhaupt alleen met een visum (en dringende redenen) naar Nederland reizen. Daarnaast was reizen duur en waren deviezen schaars; het is dan ook niet verbazingwekkend dat de weinige buitenlandse deelnemers aan het Congres al van tevoren in De Oud-Katholiek werden aangekondigd. Dat waren in meerderheid priesters en bisschoppen.

Samenwerking

Maar: er hing iets in de lucht. In hetzelfde jaar werd de Wereldraad van Kerken opgericht. De algehele ontreding na de oorlog werd opgevolgd door een enorme drang tot (weder-)opbouw van de maatschappij en de kerken. De in de oorlogstijd uit de nood geboren contacten tussen de kerken kregen een sterker theologisch fundament. Dat was ook op het Congres te merken, waar men nadacht over de relatie tot de anglicanen en de intensivering van het contact met hen. In Amsterdam werd een oud-katholiek studentencongres gehouden en tijdens het uitgebreide sociale programma was er aandacht voor de onderlinge verbondenheid. Zo werd bijvoorbeeld op 20 augustus in theater Gooi-Land het Oratorium “Het Lied der Eenheid” op tekst van mgr. Engelbert Lagerwey met muziek van de Haagse organist

Alex de Jong ten gehore gebracht. Uiteindelijk werd – ondanks dat het optreden van de Duitse hulpbisschop Otto Steinwachs, die tot teleurstelling van de deelnemers blijk gaf van veel zelfbeklag en weinig zelfinzicht – de basis gelegd voor een vernieuwde en geïntensiveerde samenwerking tussen de West-Europese oud-katholieke kerken.

Verruiming

In de tweede helft van de twintigste eeuw kwamen de congressen tot grote bloei, met name in de jaren tachtig en negentig. Het deelnemersveld verruimde zich van alleen theologen, priesters en hoog geschoolde leken tot ook gewone oud-katholieken, die met geloofsgenoten van over de grens in contact wilden komen. Er wordt tegenwoordig niet meer enkel geluisterd naar toespraken en er zijn minder kerkdiensten; gespreksgroepen en de contacten van internationale oud-katholieke organisaties zijn belangrijk geworden.

Er hing iets in de lucht

Nog steeds geldt: ontmoeting is de hoofdmoot. Net als in 1948 – men bezocht toen de Veluwe – staan er ook steeds sociaal-culturele activiteiten op het programma. De dienst van de Unie van Utrecht is het hoogtepunt van het Congres. Maar de viering is veelkleuriger geworden – mede door de deelname van gewijde vrouwen en de opnieuw deelnemende oud-katholieken uit het voormalige Joegoslavië (in 1948 nog geheel ondenkbaar), uit Tsjechië en uit Polen. Dit jaar, zeventig jaar na het congres in Hilversum, vindt er weer een congres plaats. Zie voor meer informatie: kader hiernaast.

Congres 2014

Internationaal Oud-Katholieken Congres in Wenen

Van 20 t/m 23 september a.s. vinden in Oostenrijk het 32ste Internationaal Oud-Katholieken Congres en het Internationaal Oud-Katholiek Jeugdcongres plaats. Ontmoeting en uitwisseling met oud-katholieken en andere christenen uit verschillende landen in gespreksgroepen en daarbuiten staan centraal. Het thema van het congres is: Zout der aarde: christenen in dialoog voor een open samenleving. Hoe kunnen gelovigen, in het bijzonder oud-katholieken, daarin een inspirerende rol spelen?

Hoogtepunten van het congres zijn de ontvangst door de burgemeester van Wenen en de mis van de Unie van Utrecht, waarin aartsbisschop Joris Vercammen zal voorgaan.

De congreskaart kost 160 euro. De meeste maaltijden en een kaart voor het openbaar vervoer zijn inbegrepen. Kosten voor de reis en het verblijf zijn in principe voor eigen rekening. Het Collegiaal Bestuur geeft een subsidie van 250 euro aan de eerste veertig oud-katholieken die zich vanuit Nederland aanmelden en die een tegemoetkoming in de kosten kunnen gebruiken.

U kut zich opgeven via de website: kongress2018.altkatholiken.at

Foto Rina Homan

Onderscheiding voor 'patatfilosoof'

Snackbareigenaar Selahattin Vural heeft de Amsterdampeld ontvangen voor zijn positieve invloed op de buurt in Overtoomse Veld. Vural beheert met zijn vrouw snackbar 'Abi Patat'. Hij is een begrip in de buurt en staat bekend als 'de patatfilosoof'. Zijn zaak fungeert als een belangrijke ontmoetingsplaats in een wijk die spanningen kent tussen verschillende groepen: tussen jong en oud, tussen arm en rijk, tussen bewoners van verschillende afkomst. Als een gids vertelt hij nieuwe bewoners over de buurt en probeert hun het gevoel te geven dat ze welkom zijn en deel uitmaken van een gemeenschap. De Amsterdampeld is voor bewoners die zich minimaal vijf jaar voor de stad hebben ingezet.

Van patatfilosoof tot bakkerpastoor

Wilma Kramer

Bovenstaand bericht trof ik aan in de krant en ik moest grinniken. Een patatfilosoof, hoe leuk wil je het hebben! Welkom in de wereld van de amateurfilosofen, zoals daar zijn de Voetbalfilosoof, de Eetfilosoof of noem maar op. Maar meteen dacht ik: Zou je hier ook het woordje filosoof kunnen vervangen door pastoor, en zou je het dan door kunnen trekken naar patatkraampas-

toraat? Het gaat hier immers om met elkaar omgaan, een ontmoetingsplaats bieden, aandacht en een welkomstgevoel geven....Automatisch dienen zich dan ook termen aan als Bakkerpastoor, Bankjes in het Park Pastoor, Pannetje Soep naar Buurvrouw brengen Pastoor... Goed idee om eens om mij heen te vragen wat mensen verstaan onder pastoraat.

Dichterbij huis is er ook hulp nodig, hulp aan je buurvrouw of aan je klasgenootje, je naaste liefhebben.

Ik zeg Pastoraat, en wat zeg jij dan? Zomaar aan de koffietafel in de docentenkamer. Twee collega's die niets met geloof en kerk hebben. Pastoraat? Dat is aandacht, omkijken naar elkaar. Een kaartje sturen. En voor de één is het ook het beroep van conciërge, "want dat was mijn oom ooit, en daarbij was hij toen ook de motor achter gespreksgroepen die regelmatig in de kerk plaatsvonden. Als hij het niet meer zou organiseren, dan bestond dat ook niet meer en hadden de jongeren geen plek om met elkaar ergens over te praten". Een andere collega, wel met de kerk opgegroeid, namelijk als zoon van een dominee, zei dat hij vond dat je vooral bij mensen langs moet gaan, niet alleen tijdens ziekte en rond overlijden, maar zeker ook daarna, al is het zes maanden later. Onderhoud plegen, dat is het vooral, en zo zou je ook nog jongeren kunnen bereiken en ze bij de kerk kunnen betrekken.

Een goede herder
Ik vroeg het ook een andere collega en die ging het eens vragen aan de kinderen van de Kindernevendienst. Zij startte met de zin: Onze dominee is een soort herder en wat is dat dan, een goede herder? Een herder verdedigt zijn schapen tegen roofdieren en honden, maar ook tegen scooters en auto's, bij het oversteken. Ook moet een herder zorgen dat zijn dieren genoeg te eten en te drinken hebben. En natuurlijk moet hij zo voor de schapen zorgen dat er ook weer kleine schapen, lammetjes, komen. Maar wie vonden de kinderen zelf een goede herder? Goede herders zijn in hun ogen vooral volwassenen: ouders, grootouders, overige familieleden, en zelfs juffen en meesters. Ook mensen uit

de directe omgeving, zoals burens en vrienden van ouders. Toen één meisje zei dat haar grote zus eigenlijk ook een herder was. maakte dat bij de anderen meer los. Vriendjes en vriendinnetjes, klas- en leeftijdgenoten behoorden ook tot de herdersgroep. Tijdens het gesprek werd duidelijk dat je zelf een goede herder kunt zijn door kinderen om je heen te helpen, ze te waarschuwen voor gevaar of voor het posten op Internet. Maar ook door gewoon aardig te zijn en te helpen als je ziet dat er gepest wordt. Iedereen mag meespelen. En vooral is het waardevol om elkaar complimentjes te geven.

Fête des voisins
(Burenfeest, of Buurtbarbecue)
Georgette is de 85-jarige overbuurvrouw. Mijn vriendin Marjan bezoekt haar regelmatig als ze met haar man in hun huis in Normandië is. Waarom? Omdat ze bij hun 'leven in Frankrijk' hoort. Georgette woont alleen, krijgt bijna elke dag bezoek van zoon Christophe, van alleenstaande moeder Sylvie, maar die bezoeken ervaart Georgette als stress, zo vertelt ze aan Marjan, die aandachtig luisterend aan een opgewarmd kopje koffie zit. Marjan is voor Georgette de ideale persoon om hardop haar leven te beschouwen en tussen alle woordenstromen door weet Marjan op de juiste momenten meewarig te knikken en indien nodig haar woorden te beamen. Marjan en haar man brengen ook altijd iets mee vanuit Holland om weer eens wat verfrissende verhalen in dat huis te brengen. En dat kan een kroket zijn, een appelflap of een bosje tulpen.

En, met enige klem, vragen ze elk jaar, als het *Fête des Voisins* zich weer aandient, of Georgette met ze meereidt, en zorgen ze ervoor dat ze zelf nergens om hoeft te denken.

Georgettes dankbaarheid zit in het zinnetje: Ik ben blij als ik zie dat de luiken bij jullie weer open gaan. Dat betekent dat er naast alle bezoeken van familie en burens – die voorspelbaar zijn en eigenlijk niet altijd voor vreugde zorgen – er weer eens iets onverwachts gebeurt. En andersom vindt Marjan het contact met Georgette een verrijking voor haar leven, omdat ze daardoor deel mag uitmaken van het dagelijkse leven in haar Franse dorpje.

Elkaar liefhebben
Toen we laatst, tijdens onze vakantie in het Franse Nice, naar de kerk gingen, viel ik als het ware met mijn neus in de boter. 'Aimer les uns les autres', was het thema van de preek, elkaar liefhebben of *Bemin uw naasten zoals uzelf*. De pastoor zei dat we allemaal makkelijk geraakt worden door een filmpje van bijvoorbeeld Artsen zonder Grenzen van een huilend ondervoed kind. Onze hulp wordt gevraagd en die geven we. Maar dichterbij huis is er ook hulp nodig, hulp aan je buurvrouw of aan je klasgenootje, je naaste liefhebben. We zijn er ook gewoon voor elkaar. En dat vergeten we misschien wel eens.

Grete Verheij-de Jager is bekend als de eerste vrouw die in Nederland priester gewijd werd. Zij was jarenlang pastoor van Oudewater, Schoonhoven en Amersfoort. Veel minder in het oog springend is voor velen binnen de kerk geweest dat zij tot dit jaar ook studentenpastor was van het seminarie, en van 1999 tot 2018 geestelijk verzorger in ziekenhuis Tergooi in Blaricum.

Marieke Ridder

Om mensen gaat het Ontmoetingen van een geestelijk verzorger

In een zelf uitgegeven bundeltje verzamelde zij geanonimiseerde herinneringen aan enkele van de vele gesprekken die zij voerde. Het zijn indringende ontmoetingen met mensen op crisismomenten. Niet de pastor, maar juist deze mensen komen aan het woord, komen tot spreken in de ruimte die haar aandacht creëerde.

Overgave
"Ik heb een hele tijd aan wedstrijdzwemmen gedaan", vertelt hij, "Vlinderslag. Daar heb je veel kracht voor nodig. Dat zie je nog wel aan mijn schouders, hè? De dokter zegt dat ik daardoor nog zo'n goede conditie heb, ook al is dat sporten al weer jaren verleden tijd." We praten even door over de zwemvereniging en over zijn vader, die hem altijd aanmoedigde en ook altijd meeging als er in het buitenland gezwommen moest worden.

"Toch heb ik nu weinig aan die kracht", zegt hij. "Ik moet meer denken aan wat mijn vader mij leerde buiten het zwembad. Vooral die keer dat we in de Dode Zee gingen zwemmen, hoe je daar als vanzelf op het water kon drijven. Maar later ook. Het werd een andere sport voor ons. Gewoon op zoet water. Een meer tussen de bergen. En je dan laten drijven. Juist geen kracht gebruiken. Zo stil mogelijk worden. Water tot water worden. Je armen wijd. Oren onder water. Ik merkte dat het pas goed lukte, als je rustig was, je kon overgeven. Niet als je ergens tegen aan het vechten was.

Heerlijk was het, om zo midden in de natuur te drijven. Een soort religieuze ervaring. Ik ben helemaal niet godsdienstig opgevoed, maar op die momenten wist ik gewoon dat er 'iets' was. Een heel grote verbondenheid met alles. Waar ik ook een deel van was. En nu, als ik 's avonds niet kan slapen en pijn heb, dan doe ik mijn ogen dicht en probeer ik dat beeld terug te halen van dat water met bergen eromheen. De zon op je gezicht. Dan probeer ik me te laten drijven. En dat helpt vaak. Het geeft me rust. Ach, alles bestaat voor een groot deel uit water, de mens ook. Water tot water zal ik ook worden." En na even stilte zegt hij hartgrondig: "Ik mis mijn vader..."

Hou me vast
Haar ogen kijken verwilderd. Wie of ik ben. Ze ziet zoveel mensen aan haar bed. Wat is er toch met haar aan de hand? Niet alleen haar ogen, maar ook haar handen zijn verwilderd. Dan weer tot vuisten gebald, dan weer grijpend over het laken. Ik ga naast haar zitten. 'Zal ik uw handen even vasthouden?' vraag ik haar. Zo zitten we even, rustig nu. Voorzichtig streel ik zachtjes haar handen. "Ik heb het allemaal verkeerd gedaan", zegt ze plotseling met een snik. "Ik heb het allemaal verkeerd gedaan ... geen goede vrouw, geen goede moeder ben ik geweest ... en nu komen ze me opzoeken, dat heb ik helemaal niet verdiend... wat moet ik

nu doen ... ik kan helemaal niets meer." De dagen erna hoor ik bij horten en stoten het verhaal van haar leven. Over hoe dingen verkeerd zijn gegaan. Over de onmacht iets van liefde te uiten naar haar kinderen toe. Een niet te behandelen tumor in haar hersenen blijft voor onrust en verwarring zorgen. En telkens houden we elkaars handen vast. Is er iets van troost te geven aan mensen die je liefhebt? Aan je kinderen? Ook als er zoveel scheef is gegroeid? Kan het te laat zijn? Hoe kan je dan afscheid nemen? Ze gaat naar huis om te sterven. Haar kinderen, ver weg, dichtbij, zullen beurtelings voor haar zorgen. Vier weken later belt haar dochter me op: "Moeder is gestorven. Heel rustig en mooi eigenlijk." Ze hadden stil elkaars handen vastgehouden, heel lang. Toen had moeder gezegd: "Nu ik jullie heb vastgehouden, kan ik jullie loslaten." En ze was gegaan. "Die handen waren de beste troost, zo zonder woorden. Het gaf ons allemaal ruimte", zei ze.

Grete Verheij-de Jager, Om mensen gaat het, 2018. Geïllustreerd met foto's van de bomen rond het ziekenhuis en met zelf geschreven, korte gedichten.

Via het Boekhuis zijn binnenkort exemplaren te verkrijgen voor een bescheiden bedrag, dat ten goede zal komen aan een diaconaal doel.

water ben je
een rivier, een zee
bevroren tot ijs, verloren in damp
heb het water lief
dan heb je jezelf lief
laat je drijven
gedragen worden

Grete Verheij-de Jager

Haarlem ontdekt de alpha-cursus

In de Haarlemse parochie draait al enige jaren een gesprekskring en in de veertigdagentijd is er altijd een aanbod van een gespreksgroep rondom een thema gerelateerd aan de voorbereiding op Pasen óf een onderwerp dat aangedragen wordt vanuit de parochie. Toch bleek er ook behoefte te zijn aan een verdiepend geloofsgesprek, waarin een keer “de basis” van ons christelijk geloof aan de orde zou komen...

In de Angelsaksische wereld en inmiddels ook ver daarbuiten doet in meer evangelisch of evangelicaal gestemde kerken al jaren het fenomeen “alpha-cusus” van zich spreken. Daarbij gaat het om cursussen die zich richten op mensen die op geen enkele manier in contact zijn met kerken, mensen die soms helemaal niets van het geloof afweten. “Geloven voor dummies” in zekere zin. Gedurende een twaalfal bijeenkomsten en een gezamenlijk weekeinde worden essentiële thema’s uit het christelijk geloof op een laagdrempelige manier met elkaar besproken. Er is een werkboek beschikbaar, er zijn YouTube-filmpjes en er is een handleiding voor de organisatoren. Een paar parochianen hebben ervan gehoord en hoewel we zeker geen evangelische kerk zijn, denken we: Gewoon proberen. Bij nader inzien blijkt er een heel netwerk van kerken en groepen in Haarlem te bestaan die met alpha-cursussen bezig zijn en er is zelfs een centrale website. We zoeken contact en plaatsen ook ons project op de centrale website.

De alpha-methode Spannend. Vanaf dat moment kunnen zich namelijk ook mensen aanmelden die we nog niet kennen – helemaal van buiten de eigen kring. Een uitdaging. Uiteindelijk melden zich via deze website drie mensen, van wie er ook twee daadwerkelijk de hele cursus meemaken. Verder doen nog

tien deelnemers uit eigen kring mee. We kiezen ervoor de gewone alpha-methode te gaan volgen. Een voorbereidingsgroep wordt gevormd en taken worden verdeeld. Met name ook het koken voor een groep van twaalf plus leiding vergt enige planning en brengt ook wat werk met zich mee – maar het lukt wonderwel. Mensen moeten zich aanmelden en zich verbinden voor de duur van het project, bij ons uiteindelijk tien avonden. Op deze manier kunnen we tot een groep groeien waarbinnen ook vertrouwelijke gesprekken mogelijk worden. We beginnen telkens met een goede en gevarieerde maaltijd, zodat er ruimte is voor informeel gesprek en kennismaking. Daarna kijken we naar de film op YouTube (circa dertig minuten), die bij het onderwerp van die

avond hoort en gaan daarna in twee groepjes uiteen. De samenstelling van die twee groepjes blijft gedurende de hele periode ongewijzigd. Mensen kunnen elkaar leren kennen en vertrouwen opbouwen. Na een goed uur komen we weer bij elkaar, zingen een lied en daarna gaat iedereen weer zijns weegs.

En? Wat levert het op? Niets sensationeels om dat maar meteen te zeggen. De twee niet-oud-katholieke deelnemers zijn nog steeds geen lid bij ons en het kerkbezoek is ook niet dramatisch gestegen. Voor de deelnemers en ook voor de drie voorbereiders was het een zeer verrijkende ervaring. Juist omdat veel van de afleveringen van de films in een nogal stellige evangeliserende manier de geloofsinhoud pre-

Het werd minder moeilijk over het eigen geloof te spreken

senteren, ontstond er in de kleine groepen al vrij snel een levendige discussie over ons christelijk geloven. Als bijvoorbeeld in een film de vraag gesteld wordt: “Wat betekent het voor jou dat Christus voor jou persoonlijk is gestorven?”, komt dat toch bij veel gewone oud-katholieken wat onverwachts binnen. Toch lukte het ons telkens weer de thema’s naar ons eigen dagelijks leven te vertalen en zo bespreekbaar te maken. Daar droeg de vaste samenstelling van de twee gespreksgroepen zeker toe bij. Na verloop van tijd

werd het minder moeilijk om over je eigen geloof te spreken. Het is soms ook een verrijkende ontdekking dat de ander met een zelfde soort vragen en twijfels zit en dat je dan samen naar woorden voor een passende zekerheid kunt zoeken. In de parochie is daardoor zeker meer ruimte voor geloofsgesprekken gekomen die verder gaan dan “ik vind dit of dat” en die andere vragen raken dan die van de viering van de liturgie.

En verder?

Het viel ons op dat de gezamenlijke maaltijd voor de vaak alleen levende deelnemers een goede gelegenheid bood om na een dag of het werk of thuis op adem te komen. “Moeten we meer doen”, was een vaak gehoorde uitspraak. Ook heeft de Alpha-cursus geleid tot het initiatief om af en toe na de eucharistieviering een geloofsgesprek met elkaar te houden. Geen kritisch gesprek over de liturgie of de prestatie van de predikant, maar een gesprek met de vraag “Hoe werd ik als gelovige vanmorgen aangesproken?” als leidraad. Deze gesprekken moeten zich nog bewijzen, maar de eerste reacties zijn positief – ook van gast-pastores in de parochie. Bij twee van de drie voorbereiders was de evangelische setting van de alpha-cursus een behoorlijke drempel, die we eerst moesten nemen. De uitgebreide gezamenlijke voorbereiding heeft ons ook daarover heen geholpen. Vanuit de Haarlemse ervaring kan ik elke parochie aanraden eens op deze wijze buiten de gebaande oud-katholieke paden te treden. Aan het einde merkten we ook wat we in het cursusmateriaal misten. Er wordt bijvoorbeeld nauwelijks over de eucharistie gepraat. Je ervaart dan ineens hoe sterk je zelf geworteld bent in je eigen traditie en hoe belangrijk die voor je is. Voor ons als oud-katholieken, die zich toch vaak afvragen: “Wat is dat nou eigenlijk – die oud-katholieke identiteit?” was dat een verrassende ervaring. Na zo’n cursus konden we het ineens beter verwoorden wat voor ons onze kerk uitmaakt. Niet gek voor een evangelicale cursus – zegt de pastoor.

Wereldraad van Kerken 70 jaar

Op 23 augustus 1948 is het zeventig jaar geleden dat in de Nieuwe Kerk in Amsterdam de Wereldraad van Kerken werd opgericht. Om dit jubileum te vieren organiseert de Protestantse Kerk in Nederland in samenwerking met de Raad van Kerken op 23 augustus een pelgrimstocht door de hoofdstad met aansluitend een viering in de Nieuwe Kerk.

Juist in dit jubileumjaar heeft het College van Bestuur van de Radboud Universiteit in Nijmegen aan prof. dr. Peter Nissen de leeropdracht oecumene verleend. Daarmee wordt indirect tegemoet gekomen aan een verlangen bij de landelijke Raad van Kerken, waar men regelmatig behoefte voelt aan backing vanuit academische instellingen.

Sinds 2015 is er aan geen enkele theologische faculteit in Nederland meer een leeropdracht op het gebied van de oecumene. Met de leeropdracht van professor Nissen hoopt de Radboud Universiteit een nieuwe impuls te geven aan de wetenschappelijke studie van de oecumenische beweging, die wereldwijd streeft naar meer onderling begrip, samenwerking en eenheid tussen de verschillende christelijke kerken en denominaties.

Gezocht: foto's uit het Weeshuis

De ORKA, de 'Oude Rooms-Katholieke Aalmoezenerskamer, die in 1674 werd opgericht en nu functioneert als een belangrijk kerkelijk fonds, kende van 1729 tot 1933 een Weeshuis in de Mariahoek van Utrecht.

Teneinde de geschiedenis completer te maken is regent Fulko van Westrenen op zoek naar foto's van wezen en van 'binnenouders' van het weeshuis. Er zijn verschillende foto's van kinderen, maar weinig originele foto's, terwijl foto's van weesouders geheel ontbreken.

Zijn er bijvoorbeeld nog originele foto's van Gerrit Bollebakker uit Haarlem (geb. 2 november 1878), van wie de ORKA in 1978 een wezenkistje ontving? Zijn vader, Gerrit Bollebakker, was als wees door de ORKA opgevangen. De ORKA heeft wel nog een kopie van een foto van een weesmeisje uit ca 1875, maar bestaat ook het origineel van deze foto nog?

Wie heeft informatie, oude foto's of ander materiaal waarmee de ORKA haar geschiedenis beter in beeld kan brengen? Reacties graag naar westrenen@fulkor.net of naar het postadres van de redactie.

De thuiskomst van Laurentius

In de oud-katholieke kerk van Alkmaar hangt een glas-in-loodraam met een afbeelding van de heilige Laurentius. Sinds kort is deze patroonheilige van de parochie en van de stad Alkmaar ook te zien in de Grote of Laurenskerk. Het zestiende-eeuwse Laurentiusaltaarstuk van Maarten van Heemskerck, het grootste drieluik uit de noordelijke Nederlanden, is na de Reformatie verkocht aan Zweden. Ter gelegenheid van het vijfhonderdjarig bestaan van de Grote Kerk zijn de zijluiken tijdelijk naar Alkmaar teruggekeerd. Het middenstuk was te kwetsbaar om het te vervoeren.

Op de zijluiken zijn afbeeldingen uit het leven van de heilige Laurentius geschilderd. Hij wordt gemarteld en deelt schatten uit aan de armen, die hij de ware schatten van de kerk noemde. In het Stedelijk Museum van Alkmaar is een presentatie te zien over de achtergronden van het altaarstuk en een film over de thuiskomst van de schilderijen.

De zijluiken hangen in de Grote Kerk tot 7 oktober. Daarna gaan ze terug naar Zweden. Maar de armen hebben we altijd bij ons.

'De dood van Laurentius' fotografie Margreta Svenson

Officiële berichten

De Aartsbisschop van Utrecht heeft:

- met ingang van 1 februari 2018 de heer L.B.G.M. Koolen eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H. Maria Magdalena te Eindhoven. Per diezelfde datum is mevrouw F. Platzer-Hafner opnieuw aangesteld als kerkmeester, voor een periode van vier jaren.
- met ingang van 5 februari 2018 de heer F.N. van Brussel opnieuw aangesteld als kerkmeester van de Statie Twente, toegewijd aan de H. Lebuïnus, voor een periode van vier jaren.
- met ingang van 1 april 2018 de heer J. Koens eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H.H. Fredericus en Odulfus te Leiden.
- met ingang van 1 april 2018 de heer P.W. Towles aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H. Martinus te Groningen, voor een periode van vier jaren.
- met ingang van 1 mei 2018 de zeeerwaarde heer drs. J.G. de Jager eervol ontslag verleend als rector van de Statie Friesland.
- met ingang van 1 mei 2018 mevrouw A.R. van de Beek aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H.H. Maria, Jakobus en Gertrudis te Utrecht, voor een periode van vier jaren.

De Bisschop van Haarlem heeft met ingang van:

- met ingang van 1 mei 2018 de heer J.A. Dekker opnieuw aangesteld als kerkmeester van parochie van de H. Laurentius te Alkmaar, voor een periode van vier jaren.

Het Collegiaal Bestuur heeft met ingang van:

- 1 januari 2018 de heer J.F.M. Cornelissen en de heer J.P. Schoon aangesteld als lid van de Commissie Financiën en Materieel (CFM), voor een periode van vier jaren.
- 1 mei 2018 de heer drs. M. Appelman, de heer W. Blacquiere, de zeeerwaarde heer drs. H.P. Lippe en mevrouw drs. M.C. Vos-Maan herbenoemd als leden van de Biss.Cie Citypastoraat Rotterdam voor een periode van vier jaren.
- 1 maart 2018 mevrouw Ph.E. Brouwer-Stam benoemd tot secretaris van het Curatorium van de Stichting Oud-Katholiek Seminarie, voor een periode van vier jaren.

Het Episcopaat heeft met ingang van:

- 1 januari 2018 de heer N. Lenten eervol ontslag verleend als plaatsvervangend lid van de Adviescommissie Kandidaten Ambtsbedieningen. Per diezelfde datum is de heer M.C. Schönfeld benoemd als plaatsvervangend lid, voor een periode van vier jaren.

namens het Collegiaal Bestuur,
M.Konings-Roobol, secretaris.

Agenda

21 - 28 juli	Landkamp (www.okjeugdskampen.nl)
28 juli - 4 augustus	Zak (ZomerActiviteitenKamp - www.okjeugdskampen.nl)
23 augustus	Viering 70 jaar Raad van Kerken; www.raadvankerken.nl
15 - 16 september	Kerkproeverij (portal.eo.nl/kerkproeverij)
15 sept - 6 okt	Tentoonstelling Mienskip door het Lam: utopie of ideal?, Leeuwarden; www.okvib.okkn.nl
20 - 23 september	Internationaal Oud-Katholiek Congres in Wenen, Oostenrijk. Thema: Het zout der aarde. info: kongress2018.altkatholiken.at
19 - 23 september	Jongerencongres, Wenen. Voor jongeren tussen de 10 - 25 jaar. Info: okj.okkn.nl .
24 november	Synode

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zes keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Marco Derks, Yvonne van Doesum, Robert Frede, Wilma Kramer, Adrie Paassen, Marieke Ridder.
redactie@okkn.nl of:
Lichtenbergerlaan 74
7431 AL Diepenveen

Vormgeving

Oblong grafisch ontwerp, Jet Frenken.
www.jetfrenken.nl

Productie

Nilsson Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting:

7 juli 2018
De volgende Oud-Katholiek verschijnt begin september

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek en wilt u deze uitgave graag ontvangen? Voor 25 euro per jaar zenden wij u het blad graag toe. Een briefje met volledige adresgegevens kan naar:

Registratie De Oud Katholiek,
Koningin Wilhelminalaan 3,
3818 HN Amersfoort.
Mailen kan ook: info@okkn.nl.

Blad niet ontvangen? Neem eveneens contact op met bovengenoemd adres.

Giften zijn welkom op NL06ABNA0214090129
t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

- Omslag: Shutterstock.com; • pag. 2: boven, unsplash.com, Mauro Paillex; midden, Unsplash.com, Jon Tyson; onder, redactie oud-katholiek Emile Verhey; • pag. 3: upload. wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a8/NASA-Apollo8-Dec24-Earthrise.jpg; • pag. 4: Unsplash.com, Mauro Paillex; foto auteur Remco Robinson; • pag. 5: Unsplash.com, Sean Thoman; • pag. 7: Wilma Kramer; • pag. 8/9: Wilma Kramer; • pag. 10: Unsplash.com, Michel Heuss; • pag. 11.: boven, onder: Dio van Maren; • pag. 12: Marieke Ridder; • pag. 13: Unsplash.com, Sergei Maslennikov; • pag. 14: redactie Oud-Katholiek Emile Verhey; • pag. 15: congres, archief Oud-Katholiek; onder: archief Oud-Katholiek Rina Homan; • pag. 16: Marjan van Roozendaal; • pag. 17: Shutterstock.com • pag. 18: Pompebled, Mieke Hoekstra, lafree-lancealot.fr/; • pag. 20: Shutterstock.com • pag. 22: midden: Weeshuis, Mariahoek Utrecht; onder 'De dood van Laurentius' foto: Margreta Svenson • pag. 24: Shutterstock.com

Er zijn mensen met wie je een goed gesprek kunt voeren.
Er zijn ook mensen tegen wie je alles kunt zeggen.

